

Силабус курсу
Провідні тенденції філософії ХХІ ст.

Освітній ступінь – *магістр*
Галузь знань *03 Гуманітарні науки*
Спеціальність *033 Філософія*
Освітньо-професійна програма *Філософія*
Кількість кредитів – 4
Рік підготовки, семестр – 1 рік, 1 семестр
Компонент освітньої програми: *вибірковий*

Дні занять:
Консультації:

Мова викладання: *українська*

Керівник курсу
канд. філос. наук Матвієнко Оксана Іванівна
Контактна інформація: oxana.matviyenko@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

Актуальність вивчення курсу констатує, що сучасна філософська думка ХХІ ст. у багатьох відношеннях являє собою своєрідне явище: на відміну від попередніх епох розвитку європейської філософії, оскільки широко використовує не лише останні, найновіші концепції та здобутки, а, фактично, усю попередню історію філософії. ХХ ст. являє собою особливий етап у розвитку сучасного суспільства. Воно вирізняється надзвичайною динамікою усіх сфер суспільного життя, інтенсифікацією соціальних процесів, прискоренням темпів соціальних змін. Досвід цього століття може вмістити у себе досвід цілих епох попередньої історії – настільки він є насиченим різноманітним змістом. Внаслідок цього вона постає надзвичайно різноманітною, строкатою, із майже незорою широтою проблематики. Сповідуючи переважно парадигму неklasичної філософії, вона так чи інакше накладає відбиток такої парадигми на всі філософські течії та концепції, внаслідок чого останні часто набувають характеру оновлених. В цілому філософія ХХ — поч. ХХІ ст. яскраво і виразно виразила болючі проблеми цього суперечливого століття, передавши естафету майбутньому та продемонструвавши вміння поєднувати класичні ідеали із плюралістичним підходом до дійсності.

Метою курсу “**Провідні тенденції філософії ХХІ століття**” є надання здобувачам знань спираючись на концепції сучасних представників новітньої філософії ХХ-ХХІ ст., зорієнтувати і поглибити уявлення здобувачів про новітні провідні тенденції сучасної філософії на межі століть, а також розширити спектр їхніх пізнавальних можливостей для філософського і наукового аналізу.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	<i>Змістовий модуль 1. Характерні особливості формування філософії XXI ст.</i>	
1	ТЕМА 1. <i>Вступ до курсу. Становлення і розвиток посткласичної філософської думки.</i>	<i>Розуміти специфіку і призначення і курсу. Характерні особливості класичної та некласичної філософії новітнього періоду. Методологічні і концептуальні засади філософської думки на межі ХХ-ХХІ ст. Основні причини і передумови формування і становлення. Філософські концепції західної духовної культури, які визначили розвиток філософської думки новітнього часу. ХХ-ХХІ ст. Становлення посткласичної філософської парадигми.</i>
2	ТЕМА 2. <i>Вплив “філософії життя” на сучасну філософію ХХ-ХХІ ст.</i>	<i>Розуміти сутність і умови впливу “філософії життя” на сучасну філософію ХХІ ст. Ніцшеанські впливи. Вплив О. Шпенглера на історіософію ХХІ століття. А.Тойнбі.</i>
3	ТЕМА 3. <i>Феноменологічно-герменевтична традиція в новітній західній філософії</i>	<i>З'ясувати специфіку феноменології в історії філософії (Кант, Гегель, Ф.Брендано, Штумпф, Н.Гартманн, Гуссерль). Конституювання феноменології Е. Гуссерлем. Поняття філософської герменевтики в історії європейської духовної культури.</i>
4	ТЕМА 4. <i>Екзистенційні філософування попередніх століть.</i>	<i>Знати основні засади та особливості екзистенційної філософії та розуміти симптоматичність екзистенціалізму для духовної ситуації ХХІ ст.</i>
5	ТЕМА 5. <i>Новітня філософія: постпозитивізм.</i>	<i>Розуміти постпозитивістське розуміння суперечностей у розвитку наукового знання. Парадигма і принцип фальсифікації. Автономний характер процесу розвитку науки. Підміна філософської проблематики лінгвістичною. Зведення філософії до лінгвістичного аналізу, заперечення філософії взагалі.</i>
6	ТЕМА 6. <i>Роль впливу прагматизму на новітню філософію ХХІ ст.</i>	<i>Сформувати комплексне уявлення про розвиток прагматизму у ХХ-поч ХХІ ст.: інструменталізм Д. Дьюї і неопрагматизм Р. Рорті.</i>
	<i>Змістовий модуль 2. Основні ідеї та тенденції сучасної філософської думки ХХІ ст.</i>	
7	ТЕМА 7. <i>Філософії як “осмислення”.</i>	<i>Засвоїти основні елементи аналітичного, герменевтичного, антропологічного</i>

		<i>філософських напрямів ХХ-поч ХХІ ст. Знати і розуміти поняття “смыслу” і “осмыслення” як засадничих в тенденції “осмысленення”.</i>
8	ТЕМА 8. Аналітична та екзистенційно-антропологічна тенденції.	<i>Зосередити увагу на аналізі філософських проблем і різних підходів до їх розв'язання, виходячи з “інструментарію” філософського знання, згідно позиції і напрямку філософа, зокрема аналітичного або екзистенційно-антропологічного спрямування. Глобальні виклики ХХІ століття як світоглядні імперативи «ціннісної свідомості». Релятивізм як універсальний принцип світосприйняття та світорозуміння. Глобальні домінанти ноосферного світогляду ХХІ століття. Філософські засади і соціальне підґрунтя світоглядно-гуманістичного конструктивізму.</i>
9	ТЕМА 9. Розуміння філософії у руслі феноменологічно-герменевтичної традиції.	<i>Знати специфіку і основні засади феноменології Е. Гуссерля як джерела екзистенціалізму Ж.-П. Сарта і філософії М. Гайдеггера. Розуміти ідею синтезу феноменології і герменевтики у філософії М. Гайдеггера. Психологізація процедури розуміння. Провідна роль осмыслення світу під кутом зору внутрішнього досвіду особи.</i>
10	ТЕМА 10. Постмодерністська ситуація і “філософський постмодерн”.	<i>Сформувати комплексне уявлення про сутність поняття “постмодернізм”. Основні умови формування і характерні особливості “філософського постмодерну”. Основні принципи. Постмодернізм у контексті кінця ХХ століття.</i>
11	ТЕМА 11. Трактатування філософії з наголосом на важливості практичної філософії (філософська антропологія як її основа).	<i>З'ясувати специфіку онтології і філософської антропології як основних засад практичної філософії. Етичні концепти, Розуміння морально-практичної дії, блага, практичного знання в вихідних онтологічних принципах. Філософія цінностей та етика як серцевина практичної філософії.</i>

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК1	Вміння виявляти, окреслювати та вирішувати проблеми, що передбачає здатність як до нестандартного розв'язання задач, так і до розв'язання нетипових задач.
ЗК3	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), що передбачає самостійність міркувань та умовиводів, навички інтелектуального пошуку, залучення нестандартних смислів, зокрема з іншої предметної області.
ЗК4	Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей діяльності), що передбачає вміння аргументовано викласти власну експертну позицію, володіння формами публічного мовлення, засобами та стратегіями інтелектуальної полеміки.
ЗК7	Здатність працювати в команді, що передбачає здатність до міжособистісної комунікації, емоційної стабільності, а також вміння долати комунікаційні напруження та конфліктні ситуації.
ФК1	Знання теоретичних основ філософської науки і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук.
ФК2	Володіння спеціалізованими знаннями в межах певної філософської проблематики, системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою.
ФК3	Навички фахового сприйняття результатів історико-філософського аналізу та інтерпретації творів, ідей і процесів філософської традиції та використання історико-філософської спадщини в осмисленні та розв'язанні власних дослідницьких проблем.
ФК5	Розуміння зв'язків спеціалізації не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками.
ФК6	Навички застосування аналітичного методу в оцінці сучасних суспільних процесів.
ФК7	Навички критичної роботи з текстами, знання принципів та закономірностей їх інтерпретації, опанування методологією герменевтики.

Літературні джерела

1. Больнов О.Ф. Философия экзистенциализма. Пер.с нем. – СПб., 1999.
2. Бохенский Ю.М. Современная европейская философия – Москва, 2000.
3. Гильдебранд Д. Що таке філософія? Пер. з англ. – Львів, 2008.
4. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Т.1. Під кер. Б.Кассен. Пер. з франц. – К., 2009.
5. Зотов А.Ф. Современная западная философия – М., 2001.
6. Історія філософії: Підручник / Ярошевець В.І, Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця – К., 2002.
7. История мировой философии: учеб. пособие / А.И.Алешин, К.В.Бандуровский, В.Д.Губин и др.; под ред. В.Д.Губина и Т.Ю.Сидориной – М., 2007.
8. Копплстон Ф. История философии. XX век. Пер. с англ. – М., 2002.
9. Крафт В. Венский кружок. Возникновение неопозитивизма. Пер. с нем. – М., 2003.
10. Крічлі С. Вступ до континентальної філософії. Пер. з англ. – К., 2008.
11. Нагель Т. Что все это значит? Очень краткое введение в философию. Пер. с англ. – М., 2001.
12. Никоненко С.В. Современная западная философия – СПб., 2007.
13. Путь в философию. Антология – М.-СПб., 2001.

14. Райда К.Ю. Екзистенціальна філософія. Традиція і перспективи. – К., 2009.
15. Рассел Б. Історія західної філософії. Пер. з англ. – К., 1995.
16. Реале Д. Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т.4. Пер. с итал. – Санкт–Петербург, 1997.
17. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі. Пер. з франц. – Київ, 2007.
18. Сахарова Т.А. От философии существования к структурализму – Москва, 1974.
19. Скирбекк Г. Гилье Н. История философии. Пер. с англ. – М., 2000.
20. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії. Від Декарта до Вітгенштайна. Пер. з - англ. – К., 1998.
21. Современная западная философия. Словарь. – Москва, 1991, 2000.
22. Татаркевич В. Історія філософії. Т.3. Філософія ХІХ століття і новітня. Пер. з польс. – Львів, 1999.
23. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски. Пер. с нем. – СПб., 2006.
24. Хрестоматия по истории философии (западная философия). Учеб. пособие для вузов: в 3 ч. – М., 2001.
25. Читанка з історії філософії у 6 кн. Кн.6. Зарубіжна філософія ХХ століття – Київ, 1993.
26. Янарас Х. Нерозривна філософія. Пер. з новогрец. – К., 2000.
27. Huegli A. Luebcke P. (Hg.) Philosophie im 20. Jahrhundert - .Hamburg, 1998.
28. Philosophie der Gegenwart. In Einzeldarstellungen. - Stuttgart, 1991.
29. Pöggeler O. Der Denkweg Martin Heideggers. – Pfullingen, 1963.
30. Tillich P. A History of Christian Thought. from Its Judaic and Hellenistic Origins to Existentialism – New-York, 1972.
31. Ulfig A. Grosse Denker – Köln, 2006.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: поточний, проміжний (модульний) та підсумковий види контролю.

Формами поточного контролю є: стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Форма модульного контролю: контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит.

Для оцінювання знань здобувачів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь здобувача на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації або проєктів).

2. Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота.

Поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання здобувача за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;

Проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувача, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;

Підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією. Кожен вид навчальної роботи здобувача оцінюється певною кількістю балів відповідно до наведених у навчальній програмі основних критеріїв. Сумарна кількість балів за кожен вид навчальної діяльності наведена в таблиці 1.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- виконання практичних завдань;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист.

Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Кожне завдання модульної контрольної роботи

(2 теоретичні і 30 тестових завдань) оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 20 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); тестові завдання оцінюються в 30 балів – по 1 бал за кожний тест (разом за контрольну – 50 балів). Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит

Результат залікового контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо здобувач погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в залікову відомість. Якщо здобувач не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит у формі письмової роботи. Максимальна оцінка за письмову роботу на іспиті – 100 балів.

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал (теми 1-6), а МК№2 відповідно (теми 7-11). Після проведення останнього заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-6) усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 2 (теми 7-11) усне опитування,	30

тести, завдання	
Есе, реферат (теми 1-11)	10
Підсумковий контроль (теми 1-11) – тести, завдання	30